

“RAQAMLI TARIX” FANINI O‘QITISHNING KONSEPTUAL-METODIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Mirzaaxmedova Gulshanoy Mansurjon qizi

Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori(PhD)

FarDU doktoranti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada raqamli tarix fanini o‘qitishning konseptual va metodik asoslari tahlil qilinadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tarix ta’limini rivojlantirish, tarixiy manbalarni raqamlashtirish, interaktiv metodlardan foydalanish hamda talabalarning raqamli kompetensiyalarini shakllantirish masalalari yoritiladi. Shuningdek, raqamli tarixni o‘qitishda innovatsion pedagogik yondashuvlar va ta’lim jarayonini takomillashtirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *raqamli tarix, tarix ta’limi, innovatsion metodlar, axborot texnologiyalari, raqamli ta’lim, interaktiv o‘qitish.*

Bugungi globallashtirish va axborotlashuv davrida ta’lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biri – fanlarni zamonaviy texnologiyalar asosida o‘qitishdir. Ayniqsa, tarix fanini o‘qitishda raqamli texnologiyalarni qo‘llash ta’lim sifatini oshirish, tarixiy jarayonlarni chuqurroq anglash hamda talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalarda raqamli madaniyatni rivojlantirishga bag‘ishlangan ko‘plab tadqiqotlarga qaramasdan, bo‘lajak o‘qituvchilarni ta’lim faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish motivatsiyasini rivojlantirish va ularning raqamli madaniyatini oshirishga qaratilgan aralash ta’lim muhitida o‘qitish muhim va samarali natijalari bilan alohida ahamiyatga ega.

Raqamli tarix – tarixiy ma’lumotlar, manbalar va tadqiqotlarni raqamli texnologiyalar yordamida o‘rganish, tahlil qilish va taqdim etishga asoslangan yangi ilmiy yo‘nalish hisoblanadi. Mazkur yo‘nalish tarix fanini o‘qitishda yangi metodik imkoniyatlarni yaratib, o‘quv jarayonini interaktiv va samarali tashkil etishga yordam beradi.

Raqamli tarix fanining konseptual asoslari – tarixiy tadqiqotlarda kompyuter texnologiyalari, internet resurslari va ma’lumotlar bazalaridan foydalanishni anglatadi. Bu yo‘nalish tarixiy manbalarni saqlash, qayta ishlash, tahlil qilish va vizual tarzda taqdim etishda keng imkoniyatlar yaratadi.

Raqamli tarixning konseptual asoslari quyidagi tamoyillarga tayanadi:

- 1) Tarixiy manbalarni raqamlashtirish va elektron arxivlar yaratish;
- 2) Tarixiy ma’lumotlarni vizualizatsiya qilish;
- 3) Interaktiv o‘quv materiallarini ishlab chiqish;
- 4) Tarixiy tadqiqotlarda raqamli tahlil metodlaridan foydalanish.

Shuningdek, raqamli tarix tarix fanini boshqa ilmiy sohalar bilan integratsiya qilishga ham xizmat qiladi. Masalan, geografiya bilan integratsiya orqali tarixiy jarayonlarni xaritalar yordamida tahlil qilish mumkin.

Raqamli tarixni o‘qitishning metodik asoslari – samarali o‘qitish uchun zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish muhim hisoblanadi. Jumladan:

1. Loyiha asosida o‘qitish metodi. Bu metod orqali talabalar tarixiy mavzular bo‘yicha mustaqil tadqiqot olib borib, raqamli taqdimotlar yoki multimedia loyihalarini yaratadilar.

2. Interaktiv o‘qitish metodlari. Tarixiy voqealarni muhokama qilish, bahs-munozara tashkil etish hamda guruhli ishlash orqali talabalar bilimlari mustahkamlanadi.

3. Vizual o‘qitish metodlari. Infografika, vaqt chiziqlari, elektron xaritalar va multimedia materiallar tarixiy jarayonlarni tushunishni osonlashtiradi.

4. Flipped classroom (teskari sinf) metodi. Talabalar mavzuni mustaqil ravishda onlayn o‘rganib keladi, dars jarayonida esa muhokama va tahlil ishlari olib boriladi.

Raqamli tarixni o‘qitishda elektron kutubxonalar, raqamli arxivlar, virtual muzeylar, interaktiv xaritalar, multimedia taqdimotlar, onlayn ta’lim platformalari kabi texnologiyalardan keng foydalanish mumkin. Bunday vositalar yordamida talabalar tarixiy manbalarni mustaqil o‘rganish, tahlil qilish va natijalarini taqdim etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Raqamli tarix fanini o‘qitishni rivojlantirish uchun tarix fanining o‘quv dasturlarini zamonaviy talablarga mos ravishda yangilash, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish, milliy raqamli tarix platformalarini yaratish, tarixiy manbalarni keng miqyosda raqamlashtirish, talabalarning mustaqil tadqiqot faoliyatini qo‘llab-quvvatlash kabi tadbirlarga jiddiy e’tibor qaratish lozim.

Xulosa o‘rnida aytishimiz mumkinki, raqamli tarix fanini o‘qitishning konseptual-metodik asoslarini takomillashtirish zamonaviy ta’lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Axborot texnologiyalaridan foydalanish tarix ta’limining samaradorligini oshirib, talabalarning tahliliy fikrlashini va ilmiy izlanish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar tarixiy merosni saqlash va uni keng jamoatchilikka yetkazishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Natijada, raqamli tarixni o‘qitish jarayoniga innovatsion metodlar va texnologiyalarni joriy etish tarix ta’limining sifat jihatdan yangi bosqichga ko‘tarilishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Бородкин Л.И. Digital history: применение цифровых медиа в сохранении историко-культурного наследия? // Историческая информатика. 2012. Т.1. №1. - С.14-21.

2. Бородкин Л.И. Историк и мир (больших) данных: вызовы цифрового поворота // Историческая информатика. 2019. №3,-С.14-30.

3. Володин А.Ю. Цифровая история (Digital history): виртуальная реальность или исследовательская практика? // Стены и мосты II: Междисциплинарные и полидисциплинарные исследования в истории: материалы Международной научной конференции, Москва, Российский государственный гуманитарный университет, 13-14 июня 2013 г. - М.: Академический Проект, 2014. - С.140-147.

4. Володин А.Ю. «Цифровая история»: ремесло историка в цифровую эпоху // Электронный научно-образовательный журнал «История», 2015. Т.6. Вып. 8(41). [Электронный ресурс].

5. Хроленко А.Т. Современные информационные технологии для гуманитария: практ. рук. А.Т. Хроленко, А.В. Денисов.- М.: Флинта: Наука, 2010.

6.Cohen D., Rosenzweig R. Digital History: A Guide to Gathering, Preserving and Presenting the Past on the Web. – University of Pennsylvania Press, 2016.

7.Wineburg S. Historical Thinking and Other Unnatural Acts. – Philadelphia: Temple University Press, 2001.

8.Seixas P., Morton T. The Big Six Historical Thinking Concepts. – Nelson Education, 2013.